

Barevné rýchory - Galerie významných druhů

foto: Radovan Vlček

prstnatec májový (Dactylorhiza majalis)

Je nejznámější a nejrozšířenější orchidejí na Rýchorách. Kvete od druhé poloviny května do druhé poloviny června. Je 10–50 cm vysoký. Listy má podlouhlé, tmavě hnědočervené skvrnitě a na konci zašpičatělé. Prstnatec májový roste na podmačených loukách. Najít ho můžete na Slunečné stráni, u Rýchorského kříže a na dvou mokřadech v louce nad Ozonem a v louce nedaleko Hubertusky. Na všech místech kvete v hojném počtu. Největší lokalitou, kterou se nám podařilo najít, je louka na východním až severovýchodním úpatí Rýchor která leží na polském území, nedaleko turistického hraničního přechodu Bobr–Niedamirów. Na více než 60 000 m² rostou tisíce rostlin. Právě zde jsme našli i úplně bílé květy. Asi největším překvapením byl objev jedné kvetoucí rostliny na trávníku mezi bytovými domy sídliště Boženy Němcové v Zacléřil (rvj)

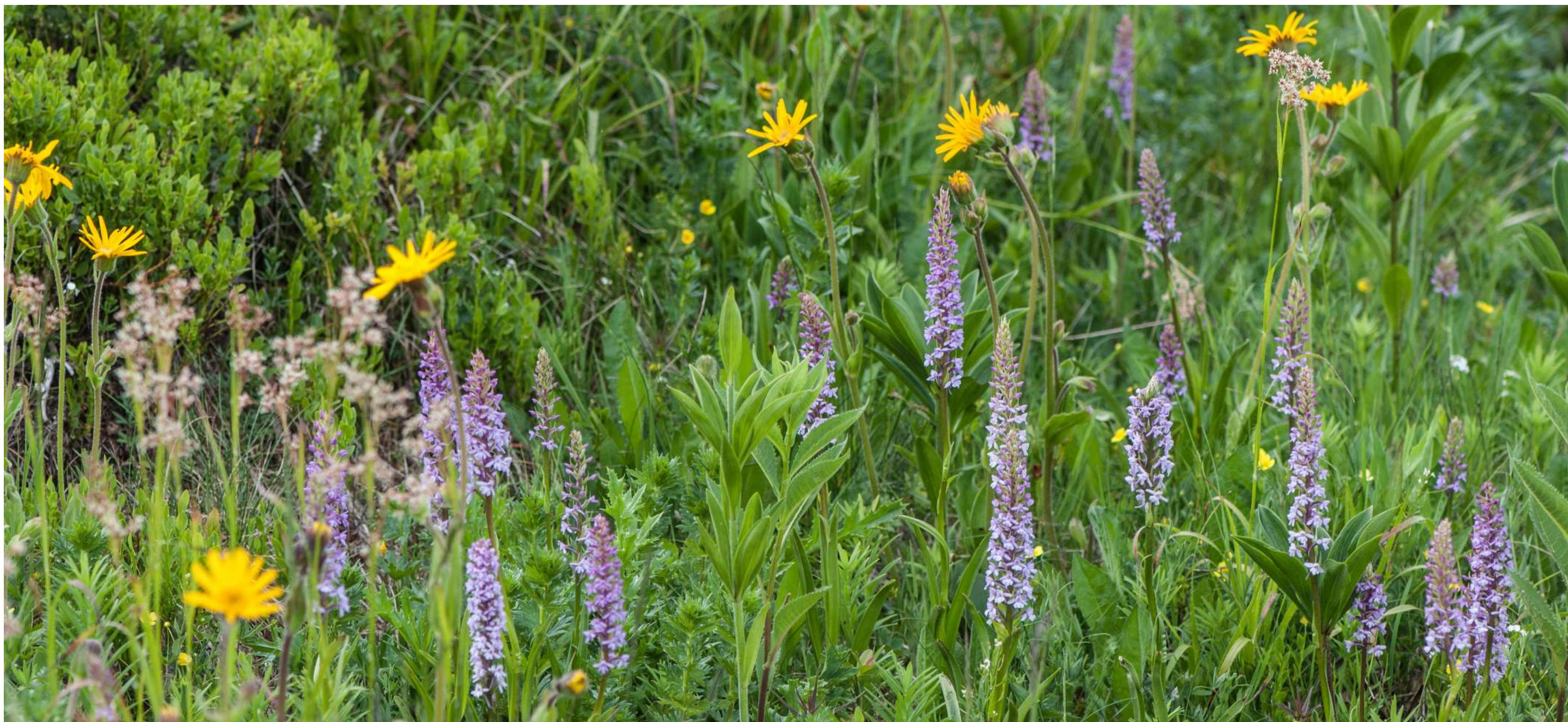

foto: Veronika Kápičková (oba snímky)

Květy mohou mít celou škálu barev, od temně nachové po světlérůžovou, ale jsou i zcela bílí jedinci.

foto: Radovan Vlček

pětiprstka žežulník (Gymnadenia conopsea)

Pětiprstka je co do vzhledu výrazným zástupcem rýchorských orchidejí. Její drobné okvětní lístky o velikosti 5–6 mm mohou být zbarveny od světle růžové přes fialové nachovou až po vzácnou bílou variantu. Celé květenství je 5–29 cm dlouhé a vypíná se do výšky 20–60 cm, ale my jsme našli jedince spíše drobnějšího vzrůstu. Název je odvozen podle prstnaté rozdělených hlíz, proto pětiprstka.

foto: Veronika Kápičková (všechny snímky)

Na Rýchorách ji můžete nalézt ve větším počtu jednak na Slunečné stráni, dále pak na louce u Maxovky a na louce pod lesem kousek nad Rýchorským křížem nebo v Horních Albeřicích v okolí Celního lomu. Roztroušené pak ve Sklenářovickém údolí nebo na loukách nad Chatou Ozon. Na těchto výhradně suchých místech jsme ji našli kvést minulý rok ve druhé polovině května v počtu několika desítek jedinců. V květu je zastihneme obvykle až do konce června. (vk)

foto: Radovan Vlček

prstnatec bezový (Dactylorhiza sambucina)

Je orchidej vysoká přibližně 15 cm. Má zelené, podlouhlé listy, které bývají na konci špičaté. Nejčastěji ho naleznete ve fialovém až tmavě fialovém odstínu květu, ale častá je i bledě žlutá varianta. Křížením mezi těmito dvěma barvami dochází k míchání a někdy vzniká i růžová či světle červená barva. Na Rýchorách jsme jej našli na dvou lokalitách v severní a jihovýchodní části Sklenářovického údolí. Ze všech rýchorských orchidejí kvete jako první, často od konce dubna, ale spíše až na začátku května. Na severní lokalitě jsme je v roce 2016 během jedné výpravy ve druhé polovině května počítali a u fialových jsme se dostali ke 366 jedincům, zatímco bledě žlutých bylo jen 152. Na jihovýchodním svahu jsme 14. května 2017 našli 32 fialové a 14 žluté kvetoucích rostlin. Na jaře 2018 byl stav sotva poloviční. (rvj)

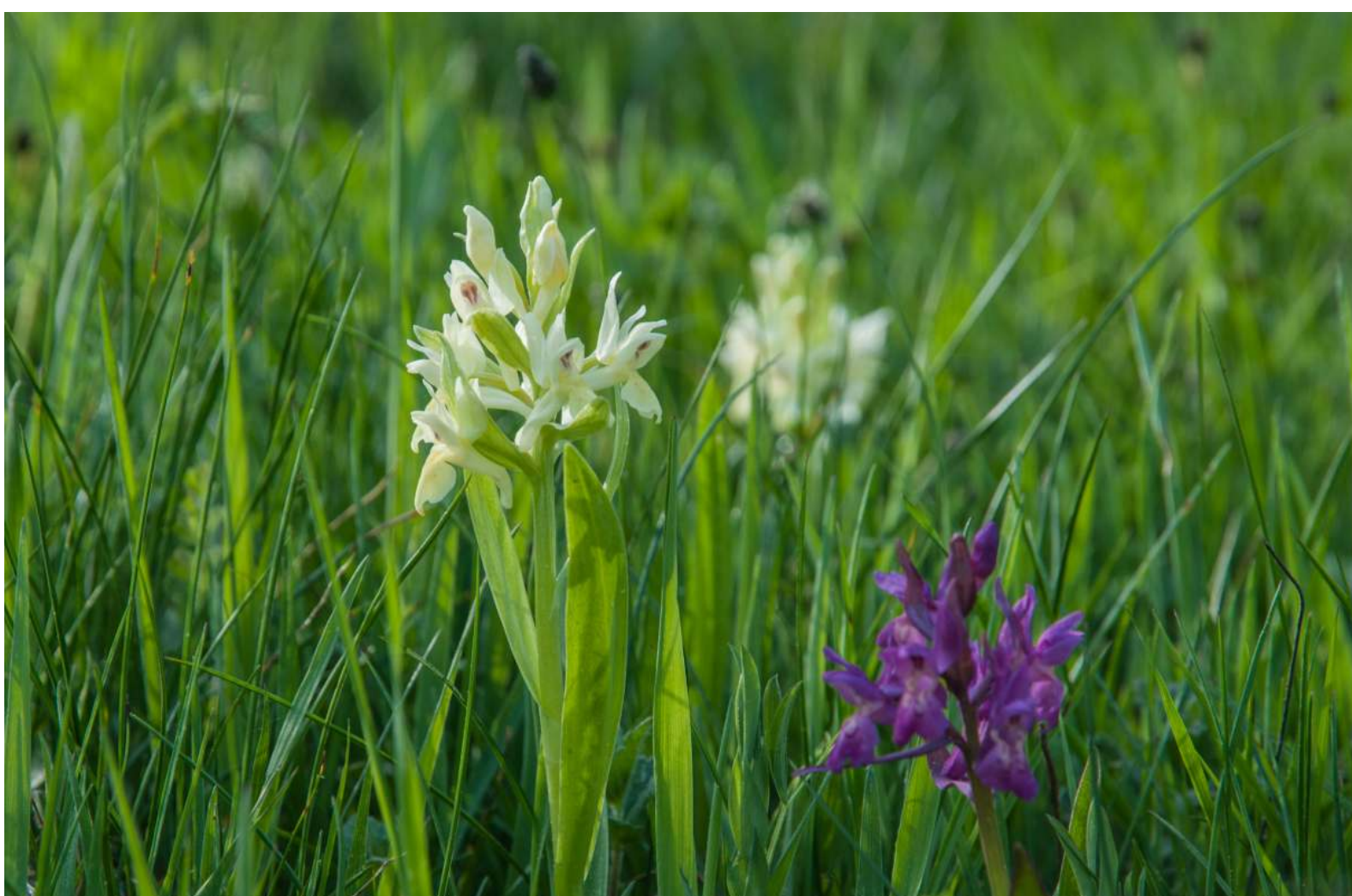

foto: Radovan Vlček

foto: Veronika Kápičková

vstavač mužský znamenáný (Orchis mascula subsp. signifera)

Po této kriticky ohrožené orchideji jsme celé dva roky pátrali neúspěšně. Z literatury i z ústního sdělení jsme věděli, že byla nalezena na jižním svahu Rýchor ve Sklenářovickém údolí. Nakonec jsme vstavač mužský znamenáný v polovině května 2018 našli na temeni Rýchor nedaleko Rýchorské studánky v nadmořské výšce 985 m. Vzhledem k tomu, že šlo o jeden jediný exemplář, dá se říci, že za jeho nalezení vděčíme pořádné dávce štěstí. Naše radost je o to větší, že se rozhodně nejedná o běžný druh a jeho nálezy nejsou příliš časté. V počtu nalezenných druhů orchidejí jsme se tak dostali na číslo 11, což je vzhledem velikosti Rýchor údaj svědčící o jejich mimořádné botanické hodnotě. Vstavač mužský znamenáný, poznáte (pokud budete mít štěstí jako my) relativně jednoduše podle jemných hnědočervených skvrnek na bázi lodyhy a přizemních listů. Lodyha může být někdy skvrnitá až ke květenství. Narozdíl od prstnatců májového a Fuchsova jsou hnědočervené skvrnky opravdu malé do 0,5 mm a hustě uspořádané. Květ je nachový s nádechem do fialové. Jeho nález ve vrcholové partii Rýchor, ač učiněný až po oficiálním ukončení projektu, je jedním z největších úspěchů našeho botanického průzkumu. (rv)

foto: Radovan Vlček mladší

foto: Veronika Kápičková

foto: Radovan Vlček (oba snímky)

prstnatec Fuchsův pravý (Dactylorhiza fuchsii subsp. fuchsii)

Prstnatec Fuchsův je ze všech tří druhů nejvyšší. Měří něco kolem 60 cm. Listy má podobně skvrnitě jako prstnatec májový, úzké a špičaté. Jednotlivé kvítky jsou drobné, světle růžové, misty až bílé, s červenofialovou kresbou. Ze všech tří prstnatců vyskytujících se na Rýchorách je nejméně běžný. Jeho výskyt v podmačeném úvozu několik desítek metrů západně od hraničního přechodu Bobr–Niedamirów je zatím jediné místo, kde jsme ho našli, a to pouze v malém počtu. V červnu 2016 jsme našli jen čtyři rostliny, v r. 2017 se vůbec neobjevil. (rvj)

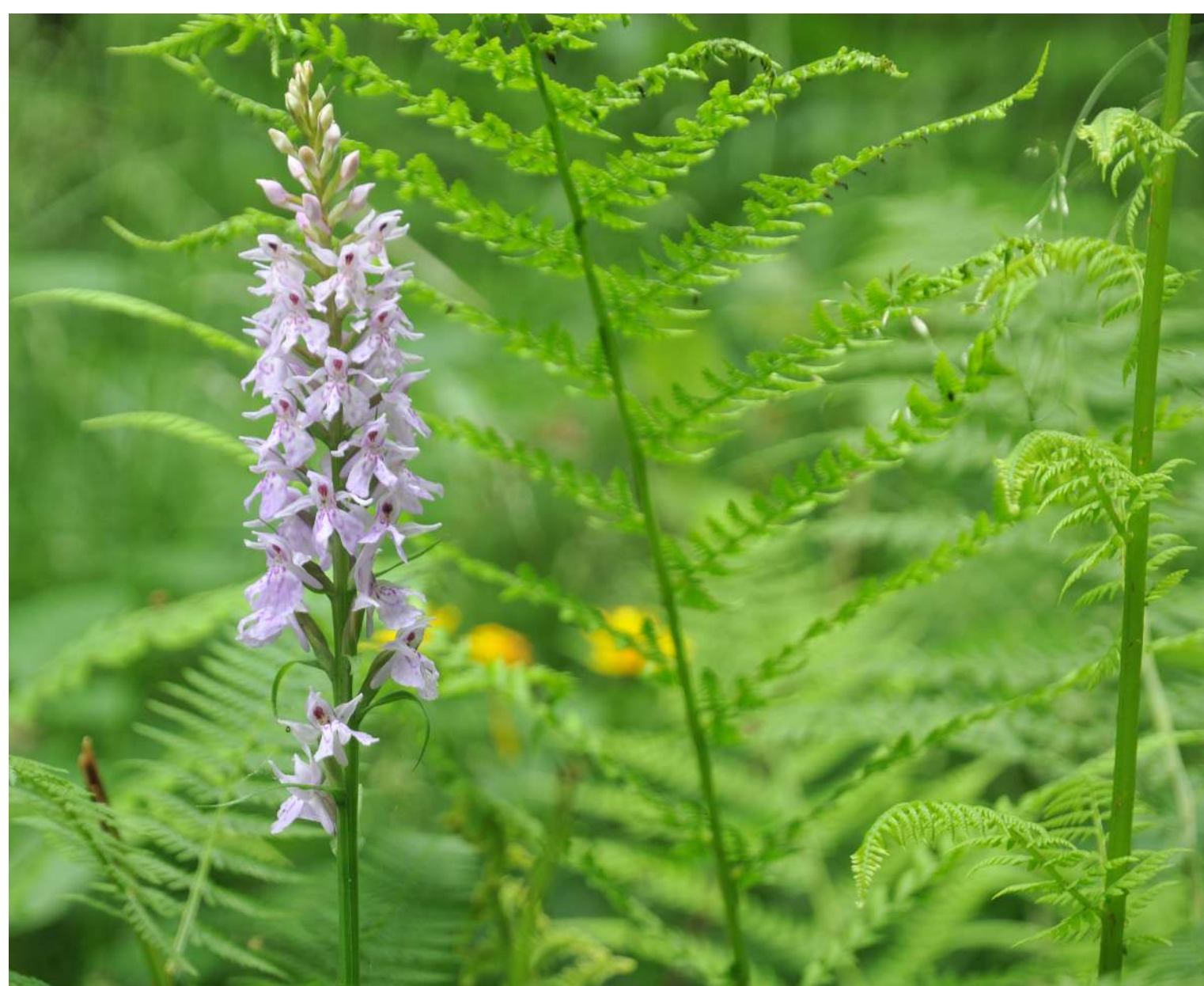

foto: Radovan Vlček (všechny snímky)

vemeník zelenavý (Platanthera chlorantha)

Další dvojici orchidejí, vybranou pro reprezentaci rýchorské flóry, představuje vemeník zelenavý a vemeník dvoulistý. Na první pohled bez rozdílu, ale na ten druhý... Není důležité zde podrobně vypisovat, co všechno má se svým bráškou dvoulistým společného. Vemeník zelenavý je z obou uvedených druhů vzácnější. Bývá vyšší a má větší květenství, ale s menším počtem květů, které nevoni. Ty nabírají více zelené barvy než květy vemeníku dvoulistého, proto asi kyjovitě ztloustlá a tupá. Brylky se, na rozdíl od rovného uložení u vemeníku dvoulistého, směrem dolů od sebe oddalují. Vemeník zelenavý patří do skupiny C1. Je tedy kriticky ohrožený! Tato skutečnost ještě zvyšuje naše potěšení, že dva jedince máme možnost vidět, i když ne pravidelně, u bývalé Maxovky v období května až června. (vk)

foto: Radovan Vlček (oba snímky)

vemeník dvoulistý (Platanthera bifolia)

foto: Radovan Vlček

Vemeník dvoulistý je řazen do kategorie C3, tedy mezi ohrožené druhy. Proto dávejte dvojnásobný pozor, abyste tu nevinnou rostlinku nezašlápli! Myslím ale, že se to nikomu z vás nepovede. Už proto, že dorůstá do výšky 30–55 cm. Na lodyze vás jistě nejvíce upoutají dolní dva velké jednoděložné listy světle zelené barvy, dlouhé 5–15 cm a široké 2–5 cm. Když už si s těch nevšimnete, tak alespoň vůně, která je velmi výrazná. Květenství může dorůstat k 25 cm a mívá až 25 květů, které také nejde přehlédnout. Jsou bílé, tak hluboce bílé, jako je moře hluboce modré, jako je noční obloha s hvězdami hluboce černá. Každý je 11–18 mm široký, přitom plný detailů. Vnější tři okvětní lístky jsou větší, odstavající. Vnitřní dva menší směřují vzhůru. Pysk je nedělený, 10–16 mm dlouhý. Světle žluté brylky jsou rovně uloženy. Tenká, 15–22 mm dlouhá ostruha je vodorovně odstálá. Roste na loukách, vřesovištích, v křovinách a světlých lesích, všude na vlhkých místech. U nás na Rýchorách jsme ho našli pouze na Slunečné stráni. Na ploše 500 m² vyrůstá v období května až července 30–50 kvetoucích bělostných pokladů. (vk)

foto: Veronika Kápičková

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY